

... policy impact since 2004

Center for
Research and
Policy
Making

Учество на јавноста: „Влада на народот, од народот, за народот“

Анализа бр. 36

Скопје, Македонија
декември, 2015

Оваа кратка анализа е дел од проектот:

Финансирано од
Европската Унија

Потпомогнато од
Британската амбасада во Скопје

Издадена од:

Центар за истражување и креирање политики

Цицо Поповиќ 6-2/9, 1000, Скопје

Тел/факс: +389 3109932

www.crpm.org.mk | crpm@crpm.org.mk

Авторка:

М-р. Кендреса Сулејмани

Уредничка:

Д-р. Марија Ристеска

Техничка подготовка и дизајн:

Produkcija Perspektiva

Печатено во:

MagnaSken

Декември 2015

Скопје, Македонија

Вашите коментари и забелешки се ценети: crpm@crpm.org.mk

Подготовката на оваа публикација беше овозможена со поддршка од Британска амбасада во Скопје, во рамките на проектот финансиран од Европската унија: „Застапување за отворена влада: поставување на агендата на граѓанското општество и мониторирање на владините акциски планови“. Содржината на оваа публикација не секогаш ги одразува мислењата и ставовите на Британската амбасада и Европската унија.

Табела со содржина

Кратенки.....	4
1. Вовед.....	5
2. Анализа на ситуација.....	6
2.1. Е-консултации: широка покриеност – мало учество.....	12
2.2. Други форми на консултации.....	14
3. Дали ОВП придонесуваат за поголемо учество во креирањето политики?.....	16
4. Заклучок.....	20
5. Препораки.....	22

Кратенки

ЦИКП	Центар за истражување и креирање политики
Кодекс	Кодекс на добри практики за учество на граѓанското општество во процесот на креирање политики
ЕНЕР	Единствен електронски национален регистар на прописи
GONGO	Провладини „невладини“ организации
ОВП	Отворено владино партнерство
МЦМС	Македонски центар за меѓународна соработка
МИОА	Министерство за информатичко општество и администрација
ПВР	Проценка на влијанието на регулативата

1. Вовед

Учеството на јавноста е основен столб на доброто владеење, не само поради тоа што дава право на збор за проблемите со кои се соочуваат граѓаните и одлуките кои се носат во нивно име, туку и поради тоа што придонесува за максимизирање на квалитетот и ефективноста на политиките. Вистински и правата вклученост на граѓаните во креирањето политики ја подигнува довербата кај јавноста за институциите и одлуките кои ги носат, со тоа што кај неа се создава чувство на сопствеништво во сето тоа. Важно е да се нагласи дека намерата да се вклучат граѓаните во донесувањето одлуки треба да е искрена бидејќи целиот процес би бил бескорисен доколку предлозите и препораките не се разгледаат внимателно и не се увери јавноста дека може да има влијание. Спротивното од ова, може да донесе и спротивен ефект и да придонесе да се намали довербата на јавноста во институциите. Оттука, кога се анализира учеството на јавноста во креирањето политики, основен предуслов е да се следи спроведувањето на процесот, а не само дали тој ќе се реализира или не.

Многу граѓански организации во Македонија имаат остварено позитивно влијание во подобрувањето на вклученоста на јавноста при креирањето политики преку заедничка работа со владините институции, како и преку нивно критикување околу тоа зошто и како институциите треба да ги спроведуваат нивните консултации со граѓанските организации и граѓаните. Политиките за учество се најтемелната основа за создавање прилагодлива средина за граѓанските организации, особено за истражувачките организации (think tanks) со цел да им се укаже за значење на нивната работа. Ова впрочем и посочува зошто учеството, како постулат на доброто владеење, зазема централното место во работата на граѓанските организации во земјата. Учеството на јавноста во креирањето политики особено стана важно за институциите и граѓанските организации со членството на Македонија во глобалната иницијатива за Отворено владино партнерство (ОВП).

Оваа иницијатива е заснована на идејата за соработка меѓу граѓанското општество и Владата и цели кон доближување на процесот на управувањето до граѓаните. Со помош на националните акциони планови за ОВП, граѓанското општество и државните службеници од централните владини институции, почнаа да соработуваат многу посоодветно и на систематизиран начин, преку распределување на секое од задолженијата од акциониот план и нивно спроведување меѓусекторски работни групи. Вклучувањето на јавноста во донесувањето одлуки е исто така значајна задача во двата акциони плана на ОВП кои досега се изработени. Инаку, акционите планови на ОВП не се единствените стратешки документи преку кои македонската Влада се обврзува за доближување на креирањето политики до јавноста и подобра соработка со граѓанското општество.

Постојат добри практики кај централните владини институции во Македонија за тоа како ја консултираат јавноста во однос на одлуките што ги носат, но сепак постојат и значителни предизвици. Дијапазонот на предизвици варира од неуспехот да ја вклучат јавноста во консултациите, па сè до забелешките кои се однесуваат за процедуралните проблеми што

практично ги намалува можностите на јавноста да влијае врз политиките. Некои од протестите што ја одбележаа 2015 година кај македонските граѓани се директно поврзани со незадоволството поради подготвителните фази за определени закони.

Во следниве поглавја, оваа студија ќе овозможи анализа на состојбата со законодавната рамка и практиките за вклучување на јавноста во донесувањето одлуки од страна на централните владини институции во Македонија, а посветува и посебно внимание околу јавната перцепција и мислење засновано врз истражувањето спроведено од страна на Центарот за истражување и креирање политики во Септември 2015 година. Ќе бидат понудени и сет препораки за тоа како институциите на централно ниво можат да се подобрат во вклучувањето на јавноста при донесувањето одлуки. Оваа студија е втора во сетот три кратки анализи што се фокусираат на важни теми за основните постулати на доброто владеење. Ова е резултат и на обврската на ЦИКП кон националниот акционен план за ОВП 2014/16 да ги анализира предизвиците за учеството на јавноста во креирањето политики и како истите да се искоренат. Следствено на оваа, студијата посветува внимание и на активностите за ОВП кои се однесуваат за земјава и се од суштествено значење за учеството на јавноста во креирањето политики.

2. Анализа на ситуација

Легислативата што ја регулира работата на владините институции како и стратешките документи усвоени од Владата, укажуваат на посветеност и обврзаност за вклучување на граѓанското општество во креирањето политики. Како што беше нагласено во првата кратка анализа од оваа серија, Владата не усвои ниту еден стандард по однос на информациите кои институциите треба да ги објават на нивните интернет страници, но кога станува збор за учеството на јавноста во креирањето политики, постои широк спектар на стратешки документи и закони кои ја регулираат процедурата околу тоа како треба да се вклучат заинтересираните страни во процедурите на донесување одлуки. Главните документи кон оваа цел се двете последователни Стратегии за соработка на Владата со граѓанското општество (2007-2011 и 2012-2017). Стратегијата за 2012-2017 требаше да биде спроведена преку два акциони плана во периодите 2012-2014 и 2015-2017, а втората сè уште не е усвоена. И двете стратегии се тесно поврзани со државната Стратегија за интеграција на Република Македонија во Европската унија и ја нагласуваат важноста од вклучување на јавноста во донесувањето одлуки поврзани со интегративниот процес на земјава.

Европската унија силно ја поддржа изработката на првата Стратегија за соработка на Владата со граѓанското општество (2007-2011) и одблиску соработува со Генералниот Секретаријат на Владата за јакнење на капацитетите на Одделението за соработката со невладини организации. Ова одделение, основано во 2004 година, е главното тело што е одговорно за надгледување и известување за напредокот на стратегиите и резултатите од акционите планови за соработката на Владата со граѓанското општество. Исто така го надгледува и спроведувањето на Кодексот на

добри практики за учество на граѓанското општество во процесот на креирање политики од 2011 (понатаму именуван како Кодекс) и е одговорно за известување околу напредокот за неговоспроведување од страна на институциите од централно ниво еднаш на две години. За целта на овој извештај, Одделението за соработка со невладините организации ги истражува институциите на централно ниво преку прашалник што служи за анализа за остварениот напредок. Последниот извештај, објавен во август 2015 година, констатира дека Одделението има добиено повратни одговори од 15 институции, за разлика од 2013 година кога одговор доставиле само 8 институции.¹ Сепак, ниту еден од извештајите не појаснува на колку институции им бил испратен прашалникот. Кодексот дава широки инструкции за тоа како владините институции можат и треба да го вклучат граѓанското општество во донесувањето одлуки за процедури иницирани од самите институции и како граѓанското општество може да предложи нови политики или промени за истите. Целта на Одделението за соработка со невладините организации е да ја заземе централната улога како медиатор меѓу граѓанското општество и владините институции во однос на соработката за политиките, како и гарантирање можности за финансирање кои ќе бидат овозможени од страна на Владата. Одделението спроведува многу предлози кои се пропишани во Кодексот. На пример, ги објавува предлозите и препораките на граѓанските организации за владините институции на својата интернет-страница (доколку граѓанските организации не се противат на тоа), а исто така е обврзан да го објави одговорот од институцијата во рок на 30 дена и истиот да го прикаже на интернет страницата. Улогата на Одделението за соработка со невладините организации како медиатор е особено важна за збирот предлози од граѓанското општество за Програмата за работата на Владата во Република Македонија. Одделението прими седум препораки за Програмата од 2015 година.² Овој тело исто така објавува повици за јавни консултации за сите министерства кога за тоа се информирани од нивна страна. Иако можеби има постепено подобрување на вкупниот број информации што владините органи ги споделуваат на интернет страницата www.nvosorabotka.gov.mk, сепак тоа не е доволно. Постои потенцијал страницата на Одделението за соработка со невладините организации да стане главната појдовна точка и мотор за соработката на граѓанското општество и Владата, но за тоа се потребни фундаментални реформи. Покрај согласност помеѓу сите владини органи да ја користат интернет страница, истата мора да биде полесна за користење, да нуди повеќе можности за комуникација и интеракција, да нуди повеќе информации, да има попривлечен дизајн и да ги истражува потребите на невладиниот сектор.

¹*Information for the Implementation of the Codex of Good Practices for the Participation of the Civil Sector in the Process of Policy Making.* Department for Cooperation with Nongovernmental organizations, General Secretariat. March 2013. Skopje; Information for the progress of activities regarding the realization of the Project: “Cooperation of the Government with the Civil Sector”. General Secretariat, August 2015. Skopje.

²*Report on the Implemented Measures and Activities from the Strategy for the Cooperation of the Government with the Civil Sector (2012-2017) in 2014.* Department for Cooperation with Civil Society Organizations. The General Secretariat. February 2015. Skopje.

Кодексот пак од друга страна, содржи некои важни и основни чекори што институциите мораат да ги преземат за успешно да го вклучат граѓанското општество во консултациите како што се идентификување чинители и обезбедување релевантни документи кои се неопходни за да се предложат корисни предлози и препораки.

Кодексот исто така ги повикува институциите да ги одржуваат интернет страниците и истите да се лесни за управување и информирање, редовно да го користат Единствениот електронски национален регистар на прописи (ЕНЕР) и да го вклучуваат граѓанското општество во работни групи.³

Сите институции спроведуваат консултации со граѓанското општество во определен временски период и за определени нацрт политики/закопи. Она што прави разлика помеѓу нив е во кој стадиум од подготовката на регулативите ги отпочнуваат јавните консултации и како ги спроведуваат до крај. Истражувањето на ЦИКП покажува дека **ниту едно од министерствата не објавило информации за работните групи вклучени во дискусиите за нацрт регулативите, ниту пак објавило план за јавни дебати /консултации на нивните интернет страници за престојниот период за да им овозможат на заинтересираните страни навреме и соодветно да се подготват и поднесат квалитетни препораки.**⁴

Додека Кодекс нуди само општи насоки (како што нуди и Правилникот за работа на Владата на Република Македонија), Методологијата за проценка на влијанието на регулативата

За 2015 година, само 5 од 15 министерства вкупно, имаат објавено план за RIA.

(ПВР) ги води чинителите низ подетални инструкции и јасно повикува на иницијативата за консултации уште од самиот почеток на креирање одредена политика.⁵ Со вклучувањето на јавните консултации во контекст на проценка на

влијанието на регулативата, оваа Методологија придонесува за зацврстување на сфаќањето дека консултациите на еден начин ги легитимизираат политиките и придонесуваат за нивна ефикасност и позитивно влијание. За консултациите да се иницираат уште во првичната фаза на креирањето политики, важно е претходно институциите да го објават планот за ПВР. За 2015 година, само 5 од вкупно 15 министерства го имаат објавено планот за ПВР, иако сите имаат назначено координатори за ПВР кои ги имаат поминато потребните обуки.⁶ Кога јавноста не е вклучена во првичните фази на процесот на креирање на една политика, една од најсуштествените жалби што ги покренуваат граѓанските организации е дека многу често имаат краток период на располагање за коментари или пак консултациите се спроведуваат во подоцнежна фаза што значително ги

³ *Codex of Good Practices for the Participation of the Civil Sector in the Process of Policy Making. Official Gazette of RM, nr.99 from 27.07.2011.*

⁴ Center for Research and Policy Making (2015), Index of Good Governance in Macedonia 2014. December 2015.

⁵ Methodology for Regulatory Impact Assessment. Official Gazette of RM, nr.107 from 30.07.2013.

⁶ Annual Plan for the Implementation of RIA for 2015. <https://ener.gov.mk/default.aspx?item=pvrclient> [Accessed on 15 November 2015].

намалува шансите на јавноста да влијае на политиките. Оттука и перцепцијата дека консултациите се прават само про-форма, т.е. колку да се рече дека се спроведува правната обврска без искрена намера да се земат предвид алтернативни предлози.

За да се промени ваквата перцепција, но и за да се извлече најдоброто од јавните консултации и да се одржи довербата на јавноста во институциите, секое владино тело мора да усвои документите со јасни инструкции за тоа како треба да се спроведат консултациите преку дефинирање на секоја фаза од процесот. **Истражувањето од 2014 година на Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) покажува дека само 25% од министерствата имаат усвоено ваков документ досега.**⁷ Имено, добродефинираните и доброструктурираните консултационски процеси може да ја максимизираат користа од собраните информации и да ја зголемат можност јавноста да изврши влијание врз креирањето политики. Есенцијален чекор во консултативниот процес (кој македонските институции често го игнорираат и кој обесхрабрувачки влијание кај јавноста) е известување на чинителите кои доставиле препораки за време на периодот на консултации дека нивниот предлог бил разгледан, но на крајот не бил прифатен. Всушност, во овој случај, добивањето одговор од соодветното министерство е единствениот начин граѓанинот да знае дали неговите коментари се безгрижно изоставени или земени предвид, но одбиени поради разумни причини. Ова е веројатно еден од позначајните предизвици за македонските министерства кога станува збор за процесот на учество на јавноста во креирањето политики. Имањето наменски правилници за консултативните процеси за секоја од институциите, може да ја зголеми стапката на одговори на коментарите добиени од јавноста. Тоа би придонело за подобрување на пристапот на институциите и начинот на кој им приоѓаат на чинителите.

*Прирачникот за чинители: Консултации во процесот на креирање политики во Владата на Република Македонија*⁸ е суштински документ што може да послужи како водич за сите министерства во процесот на подготовка на нивните правилници за тоа како да се вклучи јавноста во процесот на креирање политики.

Постојат бројни и квалитетни регулативи во земјава што ги обврзуваат и водат институциите преку процедурите за вклучување на јавноста во креирањето политики. Сепак, како што е впрочем и генералната состојба на полето на добро владеење, јазот меѓу законодавството и спроведувањето е главен предизвик.

И покрај постоењето цврста основа за учество, консултациите често се прескокнуваат кога се променуваат постоечки регулативи или се усвојуваат нови по скратена постапка, бидејќи тогаш не се спроведуваат консултации и ПВР. Според законската процедура:

⁷Macedonian Center for International Cooperation (2014). Mirror of the Government: Јавно учество in the Processes of Preparation of Laws. October 2014. Skopje.

⁸Handbook for Stakeholders: Consultations in the Process of Policy-Making in the Government of the Republic of Macedonia. Government of the Republic of Macedonia. February 2014. Skopje.

Предлагачот на предлогот на законот може да му предложи на Собранието да расправа по предлогот на законот по скратена постапка во случај кога: не е во прашање сложен и обемен закон, престанок на важноста на некој закон или одделни одредби од некој закон или не се во прашање сложени или обемни усогласувања на законот со правото на Европската унија.⁹

Скратена процедура беше применета за една од законска реформи и предизвика жестоки протести во Скопје што впрочем и покажа дека законите се спротивно на како што се вели во образложението „кога не е во прашање сложен и обемен закон“. Пет закони беа надополнети од страна на македонското Собрание по скратена процедура во Јули 2014 година, а меѓу променетите беше и законот со којшто хонорарните работници беа принудени да плаќаат социјални придонеси. Имајќи предвид дека бројот на хонорарните работници (за кои привремените договори се единствен извор на примања и обично се ниски) е доста голем, тоа предизвика остри реакции меѓу јавноста што беше манифестирани со протести. Со протестите не се успеја да се спречи изгласувањето на законот и тој стапи на сила од планираниот датум (1 Јануари, 2015г.). Консултациите беа иницирани додека траеја протестите, по што во Февруари 2015 уследија законски амандмани со кои се предвидоа прагови за најранливите случаи да не бидат најпогодени со овој закон. Во меѓувреме Фондот за пензиско и инвалидско осигурување како и Управата за јавни приходи издадоа инструкции за процедурите за плаќање на даноците. Сите овие напори на институциите кои имаа за цел да профункционира оваа реформа, се покажаа дека како залудни бидејќи веќе во Јули се објави дека спорните законски измени ќе се престанат да важат од Август 2015 година. Македонското Собрание ужива угледна институција каде скратените процедури се користат многу почесто отколку што тоа го дозволува демократската култура во земјава, што сигурно влијае на општата перцепција дека јавното мислење не се слуша.

Само 25% од министерствата имаат усвоено документи што ги објаснуваат процедурите за граѓаните вклучени во креирање политики

Последиците не се секогаш драматични, но нема организирани јавни реакции за сите закони кои поминуваат преку скратени процедури. Сепак, оваа ситуација посочува дека квалитетот на легислативата може да се подобри само

преку консултации и укажува за значењето од вклучување на јавноста во консултациите од зачетокот на идејата за нов закон (во процесот на спроведување анализи за потребите и студии за изводливост). Дополнително, консултациите во раните фази сигурно ќе ја спречат потребата од укинување на скорешно усвоени закони и ги поштедува институциите од напорите за ретроспективно да профункционираат непопуларни регулативи.

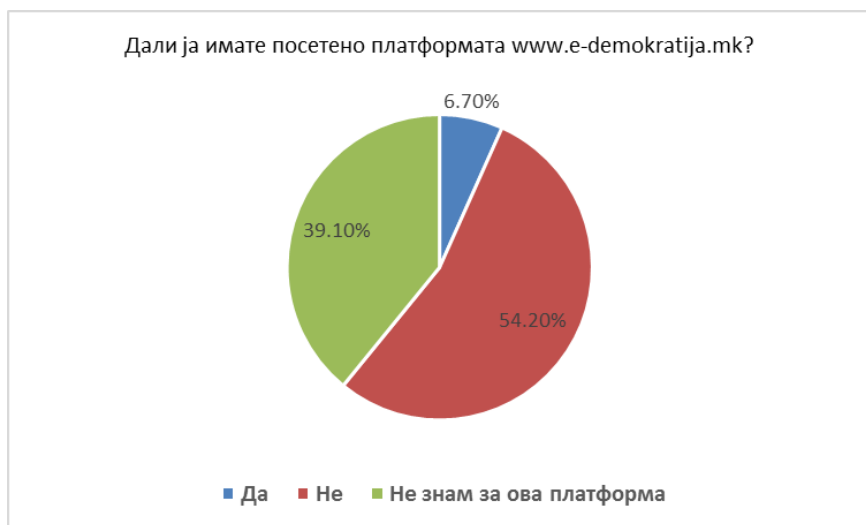
Од друга страна, додека граѓанските организации и Извештајот за напредокот на Европската Комисија посочуваат на недостатоци кај администрацијата и нејзината неефикасност во справувањето со процесот за консултации, Владата вели дека граѓанското општество се соочува со

⁹ Legislative Procedure. The Parliament of the Republic of Macedonia.

истите проблеми. Стратегијата за соработка на Владата со граѓанското општество (2012-2017) нагласува дека човечките ресурси се меѓу главните проблеми на граѓанското општество во Македонија. Владата не гледа на граѓанските организации како на извор на експертиза и знаење, па затоа се колеба да ги вклучи поблиску во процесот на подготовка на законите и повеќе претпочита да изнајми консултантски компании или научници. Со нудењето можност за вклучување на пошироката јавност во креирањето политики (што нужно не мора да бидат дел од здруженија, а сепак може да бидат од научната фела или други стручни лица), ќе се овозможи решение за оваа владина перцепција. Ова прашање се дискутира подетално во следното поглавје. Како резултат на оваа проценка, Стратегијата наведува дека Владата цели кон јакнење на капацитетите на граѓанското општество како и на неговата одржливост преку подобрување на соработката, но и преку ангажман за постојано зголемување на фондовите за граѓанското општество. Податоците од 2014 година покажуваат дека 50% од министерствата на некој начин нудат финансиска помош за граѓанското општество.¹⁰ Сепак постои широка недоверба помеѓу јавноста околу финансирањето овозможено од страна на министерствата. Општо мислење е дека тие завршуваат кајт.н. GONGO (провладини „невладини“ организации), без фер натпревар, а притоа не се прави ништо корисно за јавното добро.

¹⁰Macedonian Center for International Cooperation (2014). Mirror of the Government: Јавно учество in the Processes of Preparation of Laws. Annual Report. October 2014. Skopje.

2.1. Е-консултации: широка покриеност – мало учество

Интернет страниците www.ener.gov.mk и www.e-demokratija.mk се две ИТ алатки кои македонската Влада ги користи за да го подобри јавниот дијалог и консултациите. И двете страници имаат значајна вредност за јавноста и има постојани напори за подобрување на нивната функционалност и зголемување на нивната употреба.

E-demokratija е интернет страница што овозможува дискусии, форуми, блогови како и споделување документи меѓу владините институции, граѓаните и граѓанските организации.

И покрај бројните можности за јавноста да го крене гласот по однос на нејзините забелешки и да покрева иницијативи, малкумина знаат за постоењето на оваа страница, а уште помалку ја користат. Кога ги запрашавме испитаниците дали го употребуваат порталот www.e-demokratija.mk, 39.1% од нив рекоа дека не знаат за постоењето на страницата, а 54.2% рекоа дека никогаш не ја користеле. Оттука, постои потреба од засилени напори за подигнување на свеста за постоењето на оваа алатка. Истовремено се чини дека www.e-demokratija.mk и www.nvosorabotka.gov.mk треба да се спојат во една интернет страница, за просторот за јавна дискусија и соработката со Владата да не бидат дисперзирани на неколку места. На тој начин можеби ќе биде полесно да се подигне свеста за постоење на оваа нова страница и нејзиното функционирање.

Од друга страна, ЕНЕР е водечки проект на македонската Влада во однос на формалните и структурираните консултации со јавноста кој е пуштен во употреба во 2009 година. Се работи за платформа каде институциите ги прикачуваат нивните планови за ПВР и нацрт легислативи, а регистрираните корисници може да коментираат за нив. Дополнително, институциите се обврзани да дадат одговор на добиените коментари. ЕНЕР се смета за најиновативното средство за консултации во земјава поради тоа што овозможува заштеда на ресурсите на институциите за организација на настани и консултации, а го елиминира и проблемот со географската раздалеченост. Граѓаните од целата земја можат подеднакво да го споделат своето мислење. Имаше постојани напори за да се подобри неговото функционирањето, како и употребата од страна на јавните службеници и истите вродија со плод. Бројот на нацрт закони прикачени на ЕНЕР значајно се зголеми, а се подобри и редовното ажурирање во врска со нивниот статус. Најголем дел од техничките промени низ кои помина софтверот се мерки од приоритетот „учество при креирање политики“ од Акциониот план на ОВП 2014-2016. Како што беше претходно споменато, досега најголемата слабост во консултациските процеси спроведени од страна на македонската

Влада е немањето повратен одговор откако ќе се соберат сите испратени препораки и предлози. Ако се сумираат резултатите од трите квартални извештаи за 2015 година од проектот „Огледало на Владата“, ќе се забележи дека за **168 нацрт закони прикачени на ЕНЕР, вкупно 44 коментари биле дадени од страна на јавноста, а само на 2 од нив бил даден одговор од некое од соодветните владини тела.**¹¹

Од друга страна, јавната свест и употребата на ЕНЕР, исто како и за e-demokratija, е многу слаба. Околу 90% од населението не го користат, ниту знаат за неговото постоење. Претходно, беше проблем тоа што ЕНЕР не овозможуваше опцијата да се пријави одреден корисник за определени полиња, но сега е возможно корисниците да се регистрираат и да добиваат известувања кога нацрт регулативите од нивното поле на интерес ќе

Во првите три квартали на 2015, 168 нацрт закони биле пуштени на енер, вкупно 44 коментари биле дадени од јавноста и само 2 од нив добиле одговор од релевантно владино тело.

бидат ставени на разгледување. Дел од објаснувањето за ограничената употреба на ЕНЕР е ниската свест, особено за возрасната група преку 50 години и недостигот од знаење за тоа како треба да ја користат платформата. Иако ЕНЕР од страна на многу заговарачи за јавни консултации се смета како одлична алатка за вклучување на јавноста, таа сè

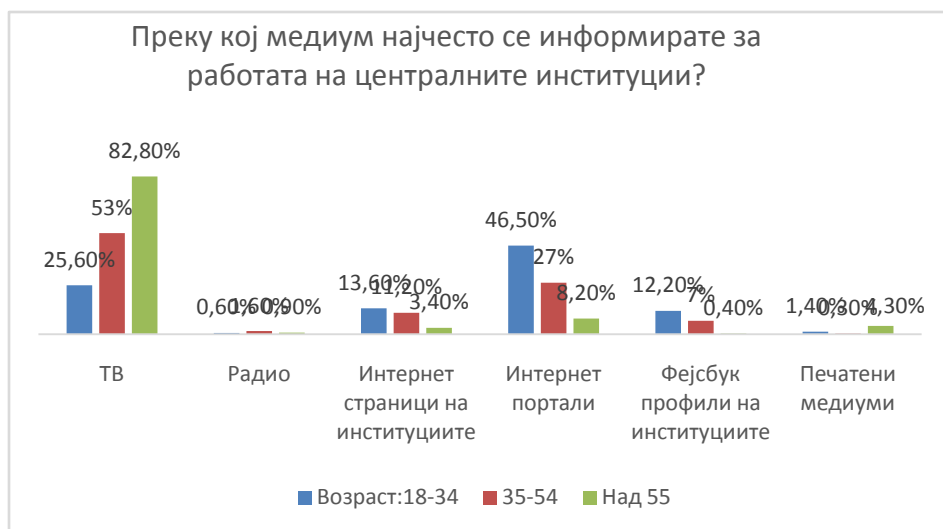
уште не е позната помеѓу општата јавност во Македонија. Всушност, она што е добро околу ЕНЕР, e-demokratija и сличните платформи е што овозможуваат еднаков пристап до претставниците на граѓанските организации и обичните граѓани кои не се дел од нив, но не мора да значи дека се помалку информирани или заинтересирани за да го дадат својот придонес. Сепак, вреди да се напомене дека доколку консултациите се спроведуваат по претходна покана, граѓаните кои не се дел од здруженијата, би биле дискриминирани од оваа можност. Како и да е, не треба да се очекува дека платформата ќе биде широко употребувана дури и ако повеќе луѓе се запознати за истата. Не треба да се очекува дека просечните граѓани, дури и ако се непосредно засегнати од регулативата, ќе понудат препораки за одредена политика кога одредено прашање ќе прерасне во нацрт регулатива. Некои од нив можеби повеќе би сакале да учествуваат во дискусиите и студиите за проценка пред да се подготви нацрт-верзијата или во дискусиите каде речникот би бил поедноставен и влијанијата добро објаснети, наместо да коментираат за нацрт-регулатива. Активностите за подигнување на свеста за употребата на ЕНЕР и e-demokratija главно треба да се

¹¹ Macedonian Center for International Cooperation (2014). Mirror of the Government: Јавно учество in the Processes of Preparation of Laws. Quarterly Reports: nr. 5 (1 January – 31 March 2015); nr. 6 (1 April – 30 June 2015); nr. 7 (1 July – 30 September 2015).

фокусираатна професионалните кругови и граѓанските организации затоа што токму тие може да имаат поголем интерес за користење на ваквите платформи.

2.2. Други форми на консултации

Успехот на јавните консултации многу зависи од алатките и методите кои се користат за нивно спроведување. Треба да бидат дефинирани соодветните методи во зависност од видот и полето на политиката која ја обработуваат, бидејќи шаблонскиот пристап никогаш не е вистинскиот начин за да им се пристапи на јавните консултации. Додека некои политики може да бидат подобрени како резултат на поблиските консултации со стручните и експертските заедници, други треба да бидат фокусирани коноштата јавност која е под непосредно влијание од предложената политика. Ако првично целната група за консултација е општата јавност, институциите треба да се внимателни во однос на неа да ѝ пристапат со соодветни мерки. Ако повикот за консултации е широко отворен и не е насочен до посебна заедница на чинители, тогаш не ја постигнал својата цел.

Некои од министерства имаат контакт листи на стручњаци и организации што работат на истото поле како и нив и ги повикуваат на консултации.

На пример, Министерството за животна средина и просторно планирање има добра практика и им овозможува на новите експер-

ти да се регистрираат во листата за контакти на министерството, така што на одреден начин таа постојано се ажурира. Сепак, дури и ако се има контакт листи на стручњаци и организации кои работат на истото поле кое е соодветно на делокругот на министерството, не е гаранција дека сите релевантни чинители се таргетирани кога се прави нацрт-верзија на нова политика/регулатива. Прашањето за релевантните чинители треба да биде разгледувано за секоја нова политика/регулатива која треба да се усвои и секогаш мора да се има план како да се допре до граѓаните кои не се дел од здруженијата.

Постојат општи забелешки и разочарувања дека и покрај постоењето на одлични алатки за консултации, јавна свест и вклученост сè уште не ниско ниво. Од начинот на кој работите се спроведени, се забележува дека граѓаните кои не се дел од здруженијата не се примарна цел. Истражувањето на ЦИКП (2015) покажува дека граѓаните ретко ги посетуваат интернет страниците на институциите на централно ниво за да се информираат околу нивните активности ја претпочитаат телевизијата (47.2%), интернет порталите (31.6%) и Фејсбук профилите на институциите (7.9%). Оттука, напорите за нивно вклучување треба да се фокусираат онаму кадетие би можеле да влијаат. Институциите имаат одговорност да стигнат до јавноста и мораат да најдат начин како да ги употребат социјалните мреживо консултациски процеси, нешто што веќе се применува во САД и во западно-европските земји. Преносите во живо од консултациите, моментални твитови или слични форми на консултации кои ги зближуваат граѓаните кон самиот процес, особено во раните фази на развој на идеи, мора да бидат поттикнати од страна на Владата.

89.2% од населението никогаш не биле на консултантски сесии, а 64.7% од нив не сакаат да бидат информирани за отворените консултациски процеси.

Мора да се признае дека македонското општество е генерално затворено, со мали очекувања помеѓу граѓаните дека институциите ќе бидат транспарентни и отчетни кон нив и со уверување дека постојат мали изгледи дека ќе ги вклучат во процесите на креирање политики. Причината за ваквиот колективен однос обично се бара во земји кои имаат искуство со социјалистичко уредување, но недоволните и неуспешни напори во вклучувањето на граѓаните паѓа на грбот и на сите последователни влади оттогаш. Како што покажуваат последните табели за ЕНЕР и e-demokratija, македонските граѓани немаат желба да ги користат алатките кои им овозможуваат да дадат придонесат во креирањето јавните политики.

Уште едно прашање од анкетата на ЦИКП („Дали некогаш сте учествувале во консултации со институции на централно ниво?“) исто така потврдува дека македонските граѓани не присуствуваат на консултантските сесии - 89.2% од испитаниците одговорија негативно. Фактот што не учествуваат на консултациите со институциите може да значи незаинтересираност или ниска свест, но за разлика со ЕЕНРП и e-demokratija, може исто така да значи дека такви средби и консултации воопшто и не се одржале.

Како и да е, она што изненадува е дека 64.7% од испитаниците велат дека не ни сакаат да бидат информирани кога се одвиваат консултациите за определени политики. Како што претходно беше напоменато, граѓаните што не припаѓаат на здруженија е поверојатно да учествуваат како субјекти во проценките за потребите, наместо да коментираат за содржина на нацрт закон. Може тоа има врска и со техничкиот јазик (или техничките аспекти) на којшто се напишани нацрт-регулативите, па така јавноста се оддалечува бидејќи тоа делува претешко за разбирање, односно за давање некакви препораки во таква структура.

Друго објаснување може да е недовербата во институциите и неверувањето дека може да се придонесе нешто на овие консултации стравувајќи дека само попусто ќе го изгубат нивното скапоцено време.

Оваа ситуација покажува дека институциите мора да инвестираат во нивните односи со јавност и да го поттикнат нејзиниот интерес аа соработка. Обврска е на институциите да стигнат до јавноста, па така ако постоечките методи не вродуваат со плод, останува на нив да произлезат со нови и иновативни решенија со кои ќе осигураат повратени одговори од јавноста за законите кои непосредно влијаат врз неа.

3. Дали ОВП придонесуваат за поголемо учество во креирањето политики?

Членството на Македонија во ОВП мора да биде согледано како политика на земјата за поголемо учество, транспарентност и одговорност бидејќи суштинската вредност на иницијативата е блиско вклучување на граѓаните во процетот на владеење. Од тука „партиципативното креирање политики“ како прв приоритет зазема важно место во содржината на акциониот план, како и начинот на којшто е замислен и спроведен. Низ проектот финансиран од ЕУ „Застапување за отворена Влада: поставување агенда за граѓанското цивилно општество и мониторинг на акционен план за дејствување на државата“, Центарот за истражување и креирање политики ѝ помогна на Владата во консултативниот процес за акциониот план на дејствување со тоа што обезбеди поголемо учество на организациите од граѓанско општество. Последниот консултативен состанок беше целосно организиран од страна на ЦИКП, а распоредот на седење беше така поставен што учесниците (од граѓанските организации и јавните установи) дадоа придонес работејќи во групи. Состанокот се докажа како успешен и истиот начин на работа подоцна беше применет и од Владата во процесот на имплементација. Работните групи со сите членови кои доброволно учествуваат во нив, беа официјализирани со одлука која ја потпиша министерот на МИОА. Како што прикажува табелата подолу, граѓанските организации беа исто така активни членови во работната група и активна страна која учествуваше во спроведувањето на заложбите кои беа дел од Акционен план за дејствување за ОВП 2014-2016. Консултациите трааа околу 3 месеци.

Предизвикот за овој приоритет (и целиот акциски план), заедно со пристапот на Владата и граѓанското општество кон ОВП, е недостатокот од оригиналност. Повеќето мерки веќе постоеа во претходни стратешки документи на Владата или се предвидени во тековни проекти на граѓанските организации. Главната причина за овој пристап е сигурноста дека овие мерки ќе бидат комплетираны и фактот дека за нив веќе има планиран буџет. Бидејќи периодот за изготвување на новиот план за дејствување на ОВП не се совпаѓа со периодот кога се подготвува буџетот за следната финансиска година, како решение се примени удвојувања на веќе постоечките мерки. Иако горенаведената причина ја спречува иновативноста на акциониот план, што впрочем се очекува од акционите планови за ОВП, сепак обезбедува правична застапеност на најважните заложби на земјава за подобрување на учеството на јавноста во креирањето политики за периодот 2014-2016.

Креирање политики со јавно учество

Мерка	Степен на извршување
1. Зајакнување на ЕНЕР порталот и оптимизирање на процесот на јавно консултирање	Завршена
2. Зајакнување на правилата за работа и употреба на ЕНЕР	Завршена
3. Објавување на резултатите од употребата на ЕНЕР – „Огледало на Владата“	Завршена
4. Мониторинг на отвореноста на владините институции во процесот на креирање политики и изготвување на законите „Огледало на Владата: учество на јавноста во процесот на изготвување на законите“	Завршена
5. Зајакнување на капацитетите на граѓански организации за мониторинг врз спроведувањето на политиките	Завршена
6. Подигнување на свеста за придобивките од ОВП	Во тек
7. Поголема јавна свест и поголемо партиципативното креирање политики преку интернет порталот е-демократија од страна на институциите, компаниите, коморите, граѓанското општество и граѓаните	Во тек
8. Основање советодавно тело кое промовира соработка, дијалог и поттикнува развој на граѓанското општество, составено од претставници на владата, административни тела и граѓански организации	Во тек
9. Подобрена имплементација на Кодот за добра практики за учество на граѓанското општество во процесот на креирање политики	Завршена
10. Спроведување на мерките од Стратегијата за соработка на Владата со граѓанското општество (2012-2017) и навремено обновување на веб страната на Секторот за соработка со НВО: www.nvosorobotka.gov.mk – (Генерален секретаријат)	Во тек

Фактот дека четири од десет мерки на овој список се главно фокусиран кон ЕНЕР како алатка за креирање политики со јавно учество (и двете од нив потекнуваат од граѓанското општество), покажува дека е дадено големо значење за тоа од двете страни. Првата мерка е посветена на подобрување на техничките аспекти на ЕНЕР кои претходно беа согледани како пречки за поефикасна употреба на платформата. Подготовките за овие промени се одвиваа за време на консултативниот период на акциониот план на ОВП 2014-2016, а новиот изглед на ЕНЕР се случи во декември 2014 година. Една од поважните промени беше воведувањето автоматското прикачување на коментари (претходно администраторите на платформата требаше да ги одобрат за тие да се појават на страната) заедно со броило за секоја предлог-регулатива коешто го прикажува останатото време за коментирање така што граѓаните не би коментирале залудно по истекот на консултативниот период, како што тоа беше случај во минатото. Беше поедноставена и постапката за регистрација, па сега постои само еден вид на јавен корисник, наместо четирите пред да биде направена оваа промена. Веројатно, најзначајната промена која ја зголемува употребата и влијанието на ЕНЕР е поврзувањето со софтверот на е-Влада со што не се дозволува предлог-регулативите кои не биле претходно прикачени на ЕНЕР да бидат разгледувани и спроведени на владините состаноци. Истовремено со зголемување на напорите за подобрување на ЕНЕР и неговата употреба, Владата усвои и посебни правила за фазите и процедурите за употреба на ЕНЕР. Јавните корисници исто така треба да се согласат со правилата и условите за отворањесопствена корисничка сметка / профил.

Мерките 3 и 4 исто така се однесуваат на ЕНЕР, но се под надлежност на МЦМС, граѓанска организација која раководи со главниот проект за мониторинг и поддршка за ЕНЕР во земјава. Како дел од проектот „Огледало на Владата“ се подготвуваат седмични, месечни и квартални извештаи кои ја анализираат ефикасноста на институциите во врска со употребата на ЕНЕР – односно дали институциите го почитуваат 10 дневниот консултативен рок, дали одговараат на коментарите на јавните корисници, итн. Наодите од овие извештаи се исто така споделени на ЕНЕР. Мерката 4 е годишна анализа на МЦМС која се заснова врз собраните податоци од мониторинг на употребата на ЕНЕР како и пополнетите прашалници од страна на министерствата од македонската Влада во однос на нивната пракса за вклучување на јавноста.

ЦИКП е одговорен за спроведување на три мерки од приоритетот „креирање политики со јавно учество“. Мерката 5 беше имплементирана на локално ниво. Со ангажманот на 7 граѓански организации од различни региони во земјата преку мониторинг на работењето на 43 општини во спроведувањето на политики за добро владеење (вклучувајќи политики за зголемување на учеството на јавноста во донесувањето одлуки), ЦИКП ги оспособи за мониторинг на работата на општините и нивно залагање за поголема отчетност. Мерката 9 од приоритетната листа е објавувањето на оваа куса анализа каде ЦИКП дава осврт на постоечките предизвици за институциите да ја усогласат добрата практика согласно Кодексот, а и нуди препораки за тоа како може да се подобри ангажманот на јавноста во процесот на донесување одлуки.

Во мерката 6, ЦИКП се обврзува да ја подигне свеста за ползноста од ОВП, нешто што е сторено, но и продолжува да се прави на многу начини. Во врска со тековниот акционен план 2014-2016, ЦИКП ќе помага во изготвувањето на следниот акционен план 2016-2018 и ќе организира настани за формирање коалиции преку кои ќе се зголеми свеста во граѓанското општество околу иницијативата за ОВП и како организациите можат да го дадат својот придонес. Исто така има преведено неколку поглавја од Водичот за отворена Влада со цел да им помогне на чинителите во процесот на изготвување на Акционен план 2016-2018. За време на консултацискиот период за следниот акционен план, ЦИКП ќе обезбеди мали грантови за граѓанските организации за активностите преку кои ќе се промовираат вредностите на ОВП на локално ниво. Од друга страна, во мерка 7, Владата се обврзува да ја подигне свеста за користење на e-demokratija и ЕНЕР помеѓу јавноста. Извештаите говорат дека мерката сè уште не е исполнета, но се подготвува памфлет со информации за употребата на двете алатки за поактивно вклучување на јавноста.

Иако рокот беше да се зарши во 2015 година, друга важна мерка која сè уште не е комплетирана и за која се даде забелешка во Извештајот за напредок на Македонија, е основањето Совет за соработка на Владата и граѓанското општество. Полугодишниот извештај за самопроценка за имплементацијата на Акционен план за ОВП 2014-2016, укажува дека Генералниот секретаријат има одржано консултативни состаноци со претставници на граѓанските организации во Битола, Штип и Скопје, но нема повеќе информации околу тоа. Како меѓусекторско тело, се очекува овој Совет да игра важна улога во зацврстувањето на соработката помеѓу двете страни.

Конечно, последната заложба на овој список на приоритети повикува на спроведување на Националната стратегија 2012-2017 за соработка на Владата со организациите на граѓанското општество. Како што беше претходно спомнато во оваа анализа, Акционен план 2015-2017 сè уште не е усвоен. Дополнително, оваа мерка е донекаде и несоодветна бидејќи повикува за спроведување на друг стратешки документ на Владата за кој постои и акционен план.

Сите мерки од овој приоритет на некаков начин придонесуваат кон овозможување услови за поголемо ангажирање на јавноста во креирањето политики, иако дел од нив не се опипливи ниту видливи, но сепак се важни. Тие ја подобруваат функцијата и ја зголемуваат свеста за ЕНЕР и e-demokratija, го зајакнуваат капацитетот на граѓанските организации и го надгледуваат работењето на институциите. Единствената спроведена мерка од овој приоритетен список што всушност предизвика и конкретен исход од јавниот ангажман во креирањето политики, е мерката б преку којасе состануваат и координираат дел од граѓанските организации во процесот на соработка за подготовка на Акционен план за ОВП. Оваа мерка, како и сите останати, става поголем фокус на зближување на Владата и граѓанските организации, но сепак, ниту една од нив не содржи иновативна или нова заложба за активирање на граѓаните (кои не се поврзани со институциите), а кои не мора да значи дека се помалку информирани или се под помало влијание од активностите на Владата. Оправдување за фокусот токму на граѓанските организации може да биде тоа што многу од нив во земјава спроведуваат активности кои можат да бидат корисни за Владата, надоврзувајќи се на нејзините активности. Тие се секако полесни за пристап и заинтересирани за соработка, но ретко се засновани на членство или по пат на граѓанска иницијатива. Оттука, институциите треба секогаш да целат кон иницијативи кои ќе ги приближат до граѓаните, без посредништво на институциите.

4. Заклучок

Учеството на јавноста во донесувањето одлуки е фундаментален постулат за добро владеење, но ниту е остварливо, ниту ефективно, ако не е сфатено како дел од синџир кој е блиску поврзан со транспарентноста и отчетноста на институциите. Не може да се очекува дека граѓаните ќе учествуваат во донесувањето одлуки ако тие немаат доверба во институциите. Притоа, мора да веруваат дека постои можност, таквиот ангажман да има некакво влијание, што пак може да се постигне низ транспарентно и отчетно работење на институциите. Сите предизвиците со кои се соочува Македонија во синџирот на добро владеење придонесуваат за неефективни политики за јавно ангажирање и се причина за неучеството на граѓаните во процесот. Учеството на јавноста во креирањето политики е корисно само ако е институцијализирано и структурирано, без разлика во која од фазите на процесот на креирање политики тоа ќе се случи. Исто така, треба да постојат добро дефинирани механизми за тоа како да се пристапи до чинителите, како да се регистрираат нивните повратни информации и како истите да се процесуираат понатаму. На пример, не е структуриран ниту институцијализиран пристап кога премиерот на државата ќе ги посети заедниците и додека е на самото место ќе им се јави на министрите за да бара да се решат некои проблеми на заедницата во чија посета е. Овој пристап само ги отргнува граѓаните од користење службени и институционални мерки за пријавување на нивните проблеми и го зајакнува верувањето дека службените процедури се неефикасни¹². Најпосле, овој пристап е дискриминаторски затоа што не ги зема предвид сите „несреќни“ граѓани кои немале шанса да бидат посетени од страна на премиерот.

Мора да постојат јасни инструкции за сите граѓани и заинтересирани страни за тоа како да ги изнесат своите забелешки и совети, но и јасни упатства за институциите како да ги процесираат повратните информации добиени од страна на граѓаните, а сè со цел постигнување вистинската цел на доброто владеење.

Сепак, дури и кога се систематизирани и формализирани, консултативниот процес и можностите за јавноста да биде вклучена, не смее да бидат ограничени со коментирање на предлог закони. Не може да се очекува дека повеќето граѓани ќе ги искористат можностите да коментираат за предлог законите, иако одлуките на Владата имаат исто влијание врз нив. Затоа е важно да им се пристапи на граѓаните уште за време на првите фази на размислување за нова регулатива и да се организираат јавни дискусии со широко медиумско покривање за време на подготовката на предлог документот. Истовремено, фокусот мора да биде ставен и на подобрување на соработката со граѓанските организации. Тие би биле исклучително корисни во процесот на креирање политики, дел заради искуството кое го имаат, а дел бидејќи имаат близок контакт со граѓаните и често настојуваат ги истражуваат потребите и мислењата на јавноста. Постои општо незадоволство за пристапот на Владата кон граѓанскиот сектор, за што има негативни забелешки во Извештајот за напредок на Европската комисија за Македонија. Извештајот ги истакнува неуспехите да се подготви Акционен план за периодот 2015-2017 за спроведување на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанските организации и доцнењето околу

¹²Соопштение на Владата на РМ. Груевски во посета на жителите од Дебарско-реканскиот регион 28.08.2015.

основањето Советот за соработка на Владата со граѓанското општество.¹³ Секако, поголем фокус треба да биде ставен и на подобрувањето на практиките отколку на стратешките документи, имајќи го на ум јазот меѓу регулативите и нивното спроведување во земјава. Згора на сè, важно е да се истакне и дека консултациите мора да бидат искрени. Институциите мора навистина да ги искористат коментарите добиени од јавноста и посебните здруженија. Искреноста во намерите за консултирање е исто така тесно поврзана со зголемувањето на довербата во институциите. Кога засегнатите страни ќе видат дека можат да влијаат, тие би биле повеќе заинтересирани да учествуваат во процесот.

Креирањето политики со јавно учество, односно консултациите, можат да повлечат финансиски средства и да одзема многу време. Од тие причини, е важно пристапите кои се применуваат да бидат ефикасни и да придонесат за корисни коментари. Иако често овие процедури може да се покажат како неуспешни и со мал плод, не е причина да се занемари општата важност од партиципативното креирање политики. Имено, тоа е важен столб на демократската култура и доброто владеење и наместо да се избегнува, Владата треба континуирано да наоѓа иновативни алатки за да ѝ пристапи на јавноста. На пример, еден од предизвиците кој бара иновативни решенија, особено ако генерира висока цена, е како да се направат консултациски можности еднакво достапни за сите граѓани, без разлика дали живеат во престолнината или некое далечно населено место. Начинот на кој се изведуваат консултациите во Македонија, дава предност на граѓанските организации кои делуваат во Скопје, споредено со останатите организации и граѓани во земјата што е еден од главните предизвици на постоечките процедури. Освен процедурите, главен предизвик во партиципативното креирање политики ширум светот е влијанието. Не постои законско средство за да се вклучат препораките на граѓаните и асоцијациите кон крајните одлуки на владите. Заради тоа, посветеноста и напорите за подобрување на соработката меѓу владите и граѓанските организации имаат посебно значење за обезбедување взаемна доверба како и волја да им се овозможи на чинителите да влијаат врз донесувањето на владините одлуки (имајќи го предвид непостоењето законски обврски за такво нешто). ОВП е вистинската иницијатива која бара посветеност од Владата и граѓанските организации да влезат во партнерски однос и да работат заедно кон заедничката цел - добро владеење. Македонија се соочува со многу тешкотии во процесот на спроведување на Акционен план за ОВП, но сепак има видливи тенденции и желба да се подобри работењето. Да се надеваме дека добрата пракса на соработка меѓу Владата и граѓанските организации во подготовката и спроведувањето на Акционен план на ОВП ќе послужи како патоказ и поттик за Владата да ги прошири овие практики и во сите други регулативи и политики кои ќе ги усвои.

¹³Извештај за напредокот на Македонија 2015.

5. Препораки

- До владини институции на централно ниво:
 - Креирање и постојано ажурирање на список на чинители за консултирање на различни теми. Можност за приклучување кон листите со е-пошта и пријавување за добивање известувања/новости со цел подобрување на комуникација и соработка со заинтересираните граѓани.
 - Објавување планови за јавно консултирање на нивните интернет страници за периодот кој следи со цел да им се дозволи на заинтересираните страни доволно време да се подготват за дискусија.
 - Одговорност е на институциите да стапат во контакт со чинителите/стручната заедница за прашањата по кои ќе се водат јавните консултации. Чинителите и стручната заедница мора на време да бидат исконтактирани и информирани за временските рокови за да имаат доволно време да го дадат својот придонес.
 - Паралелно со листи за контакти на чинителите и ЕНЕР, институциите мора да бидат иновативни и флексибилни за тоа како да допрат до јавноста и да ја вклучат во одлуки за крупни прашања кои имаат директно влијание врз нив. Прилагодување на консултативни методи согласно темите кои се дискутираат. Разноврсни консултации треба да се изведуваат истовремено, вклучувајќи повеќе засегнати страни на начин кој ќе биде соодветен за сите.
 - Социјалните медиуми како Твитери Фејзбук мора да бидат вклучени во процесот кои веќе широко се употребуваат во САД.
 - Широката јавност треба да биде блиску консултирана во периодот на спроведување проценки за потребите и студиите за изводливост.
 - Подобрување на интерфејсот на интернет страницата www.nvosorabotka.gov.mk за да се направи покорисен за интеракција со организации на граѓанското општество. Пребарувањето низ страницата треба да биде полесно, да овозможува пријавување за добивање нови информации, континуирано да се обновуван и да содржи поголем обем на информации. Можеби би било поефективно ако се спојат интернет страниците www.nvosorabotka.gov.mk и www.e-demokratija.mk со што важните информации за општата јавност и граѓанските организации ќе бидат концентрирани и ќе се избегне нивно дуплирање, но и губење на податоци.
 - Усвојување внатрешни правилници за консултациони процедури кои ќе ги водат повозрасните јавни службеници за тоа како да ја ангажираат јавноста во процесот на донесување одлуки.
 - Сите институции на централно ниво и Собранието на своите интернет страници треба да ги споделат информациите за тековните консултации на ЕНЕР или во други формати.

- Да се уреди како строга политика сите коментари и предлози добиени за време на консултативниот период да бидат одговорени и да се подготвува извештај за консултативниот процес и за добиените коментари.
- Институциите на централно ниво кои даваат грантови на граѓанските организации треба да бидат транспарентни во поглед на процесот на избирање и да бараат поголема отчетност од финансиски потпомогнатите организации за време на спроведувањето.
- Блиска соработка помеѓу Одделението за соработка со граѓанските организации и споделување повеќе информации преку интернет страницата www.nvosorabotka.gov.mk. Водич за сите информации кои институциите треба ги споделуваат на оваа интернет страница (како и за тоа што треба да споделуваат на своите интернет страници) би придонело многу кон институционалната транспарентност и нивните напори да ја ангажираат јавноста во креирањето политики.
- Бидејќи постојат видливи разлики меѓу институциите и начинот на кој ги организираат консултации, некои од нив и службено имаат увосено процедури и механизми за јавно ангажирање, што не е случај со другите. Важно е институциите меѓусебно да соработуваат, да споделуваат искуства и добри практики со цел да се усогласат институционалните правила. На овој начин некои институции ќе ги подобрат практиките и ќе биде многу полесно за јавноста да ги следи процедурите.

■ За граѓанските организации

- Граѓанските организации треба да ги корисат расположливите механизми за учество во донесувањето одлуки, како на пример разгледување и достава на повеќе препораки за Програмата за работа на Владата на Македонија.
- Да се надгледува работењето на институциите во поглед на тоа како ја ангажираат јавноста во донесувањето одлуки како, но да мониторираат други принципи за добро владеење и истите да ги споредуваат со што ќе посочува на добрите практики. Какоеден вид на мек притисок, ова може да поттикне подобро работење.
- Да се цели кон максимизирање на мониторингот на работењето на институциите и да се користат докази за да се поткрепат препораките за политиките и активностите за застапување активности.
- Да дејствуваат како посредник меѓу Владата и пошироката јавност со спроведување на проценки за потреби и испитувања на јавното мислење за различни проблеми со кои ќе се искажат приоритетите на јавноста .
- Да се формираат граѓаните за граѓанскиот активизам и учество во кампањи за зголемување на јавната свест.

■ За Акциониот план 2016-2018 на ОВП

- Процедурите за учество применети за време на изготвување и спроведувањето на акциониот план треба да бидат задржани и редовно подобрувани со цел да се зголеми свест и подобри ангажирање во процесот
 - Користење на социјални мрежи и онлајнконсултации со цел да се ангажираат граѓански организации и граѓани од внатрешноста во изготвувањето на акциониот план. За да се вклучат поблиску во процесот на спроведување, институциите треба состаноците да ги пренесуваат во живо на интернет.

ПРОЕКТНИ ПАРТНЕРИ

